

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Kädi Sirel
ÕPIOBJEKT ÕPETAJALE SEITSMEAASTASE VASAKUKÄELISE LAPSE
MAALIMISE JUHENDAMISEKS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: MA Irja Vaas

Tartu 2019

Resümee

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli tegevusuuringu käigus koostada õpiobjekt õpetajale seitsmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamiseks. Eesmärgiks oli ka loodud õpiobjekti katsetamine ning täiustamine vastavalt ekspertide hinnangutele. Õpiobjekti kasutasid ning sellele tagasisidet andsid kolm eksperdi rollis õpetajat. Andmete kogumiseks viidi iga eksperdiga läbi kaks poolstruktureeritud intervjuud ning üks vaatlus. Ekspertide soovitude põhjal viidi õpiobjekti sisse muudatused. Tegevusuuringu tulemusena selgus, et eksperdid pidasid õpiobjekti sisu sobivaks ning õpiobjekti oluliseks informatsiooniallikaks õpetajatele, kellel puuduvad kogemused vasakukäeliste seitsmeaastaste lastega.

Võtmesõnad: õpiobjekt, vasakukäeline, seitsmeaastane laps, maalimine

Abstract

Learning Object for Teacher to Teach Painting to Left-Handed 7-Year-Old Child

The aim of this Bachelor thesis was through action research to create a learning object for teacher to teach painting to left-handed 7-year-old child. The aim was also to test the learning object and improve it according to experts' assessment. The learning object was used and assessed by three teachers in the role of experts. To gather data, two semi-structured interviews and one observation was performed with each expert. Improvements were made to the learning object considering the experts' opinions. Results of the action research showed that experts thought the content of the learning object to be suitable and the learning object to be an important source of information for teachers with lack of experience in teaching left handed 7-year-old children.

Key words: left-handed, 7-year-old child, learning object, painting

Sisukord	
Resümee	2
Abstract	2
Sissejuhatus	4
Ülevaade vasakukäelisusest	5
Kunstivaldkond lasteaias	6
Maalimise materjalid ja töövahendid	6
Vasakukäelise lapse juhendamine maalimisel	7
Õpiobjekti koostamise alused ja selle tutvustus	8
Õppevideo koostamine	9
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	10
Metoodika.....	11
Valim.....	11
Andmekogumismeetod.....	12
Protseduur.....	13
Tulemused	14
Ekspertide hinnangud õpiobjekti osade kohta.....	14
Ekspertide üldine hinnang õpiobjektile.....	15
Õpiobjekti roll tegevuse ettevalmistamisel	16
Õpiobjekti toel läbiviidud tegevus	17
Ekspertide hinnangud õpiobjektile pärast tegevuse läbiviimist	17
Arutelu.....	18
Tänu sõnad	21
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus.....	23
Lisa 1.	26
Lisa 2.	27
Lisa 3.	29
Lisa 4.	30
Lisa 5.	32

Sissejuhatus

Vasakukäelised inimesed moodustavad kogu maailma rahvastikust umbes 10% (Johnston, Nicholls, Shah & Shields, 2009; Kula 2007, 2008; Preti et al., 2011; Uwaezuoke, Eke & Nwobi, 2015). Lasteaia tavarühmas võib laste arv ulatuda kuni 24 lapseni (Koolieelse lasteasutuse seadus, 2011). See tähendab, et statistika järgi võiks sellises rühmas olla kaks vasakukäelist last, kellega õpetaja arvestama peab.

On leitud, et vasakukäelised lapsed vajavad rohkem õpetaja tähelepanu (Meyer, 1998), vajades koolis õpetaja täiendavat abi kirjatehnika ja tähekujude õppimisega (Gan, 1998) ning kirjutusvahendi õige hoiu saavutamisel (Kula, 2007). Õpetajad on pidanud vasakukäelistele lastele raskuseid valmistavateks tegevusteks käelisi tegevusi (Einla, 2011; Kula, 2004). Õpetaja peab seetõttu vasakukäelistele lastele õppetöös eraldi tähelepanu pöörama.

Lapse kätt aitavad kindlamaks muuta erinevad käelised tegevused. On leitud, et käelised tegevused stimuleerivad aju (Vahter, 2010). Käeliste tegevuste alla kuuluvad näiteks erinevad kunstilised tegevused. Kunstilised tegevused arendavad lapse silma-käe koostööd, mis on oluline ka lapse lugema ja kirjutama õppimisel (Vahter, 2010). Need suunavad last pliiaatsit edaspidi õigesti käes hoidma, sest näiteks maalimisel hoitakse pintslit samas asendis nagu kirjutusvahendit (Meyer, 1998). Seega soodustavad kunstilised tegevused õige pliiaatsihoiu saavutamist, mis vasakukäeliste laste jaoks raskusi valmistab.

Kunstilistel tegevustel on lasteaia õppe- ja kasvatustegevustes suur roll. Tegevuste puhul peetakse oluliseks seda, et muuhulgas arendaks laps ka oma mootorikat (Oll, 2009). Ka maalimisel, mis on kunstivaldkonna üks osa, on oma roll lapse peenmootorika arengus.

Õpetajad on välja toonud, et neil puudub teadmisi vasakukäelise lapse juhendamiseks (Einla, 2011; Kula, 2008) ning seetõttu on nad oma teadmiste suhtes rahulolematud (Kula, 2007). Pedagoogid sooviksid meetoodilist materjali, millele toetudes last käelistes tegevustes juhendada (Kula, 2008).

Tuginedes eelpool väljatoodule ilmneb probleem, et õpetajatel puuduvad piisavad teadmised vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise juhendamiseks. Õpetajaid toetaks õppematerjal, millest nad saaksid infot, kuidas vasakukäelist last juhendada.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli koostada õpiobjekt, mis aitaks õpetajal juhendada seitsmeaastase vasakukäelise lapse maalimist.

Ülevaade vasakukäelisusest

Inimene saab olla vasakukäeline, paremakäeline või mõlemakäeline. Vasakukäelisuse all mõistetakse omadust kasutada vasakut kätt tõhusamalt kui paremat kätt (Langemets et al., 2009). Inimene on vasakukäeline, kui ta kasutab vasakut kätt tugevust ja koordinatsiooni nõudvas ülesandes, ning saavutab sealjuures paremaid tulemusi kui parema käega (Meyer, 1998). Paremakäeline inimene eelistab töötamiseks paremat kätt (Langemets et al., 2009). Mõlemakäelisuse puhul ei eelista inimene üht kätt teisele ehk mõlemakäeline on võimeline nii paremat kui vasakut kätt võrdselt kasutama (Erelt, 2014). Lapsel on suurem tõenäosus vasakut kätt eelistada, kui tema vanematel esineb vasakukäelisust (Llaurens, Raymond & Faurie, 2008; Singg & Martin, 2016; Uwaezuoke et al., 2015).

Vasakukäelised inimesed moodustavad rahvastikust ligikaudu 10% (Gan, 1998; Johnston et al., 2009; ; Kula, 2007, 2008; Preti et al., 2011; Uwaezuoke et al., 2015). On leitud, et poiste hulgas esineb vasakukäelisust sagedamini kui tüdrukute hulgas (Caliskan & Dane, 2009; Faurie, Vianey-Liaud & Raymond, 2006; Gan 1998; Holder & Kateeba, 2004; Johnston et al., 2009; Kula 2007, 2008). Vasakukäelisuse esinemissagedus rahvastikus arvatakse jäävat 5 ja 25% vahele, tulemust mõjutab see, milliste tegevuste puhul ja kui tugeva käelisuse väljenduse puhul inimest vasakukäeliseks peetakse (Meyer, 1998).

Aastatega on vasakukäeliste hulk ühiskonnas suurenenud, kuna vasakukäelisi ei õpetata enam ümber paremakäelisteks (Kula, 2008; Llaurens, Raymond & Faurie, 2008; Preti et al., 2011). Seega on nooremate inimeste seas rohkem vasakut kätt eelistavaid inimesi kui vanemate inimeste hulgas (Marcori, Grosso, Porto, & Okazaki, 2019; Preti et al., 2011). Võttes arvesse vasakukäeliste inimeste protsenti ühiskonnas, on nad siiski ühiskonnas vähemuses.

Käelisuse kujunemisel mängib rolli geneetika (Kula, 2004; Meyer, 1998). Juhtiva käe määrab peaajupoolte lateralisatsioon ehk see, kuidas on funktsioonid ja aju töövõimelisus parema ja vasaku ajupoolkera vahel jagatud (Meyer, 1998). Paremakäelise inimese puhul on informatsiooni töötlemises domineeriv vasak ajupoolkera, vasakukäelisel inimesel töötleb informatsiooni parem ajupoolkera (Meyer, 1998). Arvatakse, et ühe keha poole eeliskasutamine tulenevalt ajupoolkerade asümmeetriast (Erelt, 2014) on juba enne sündimist paika pandud (Kula, 2004).

Lapse käelisus hakkab väljenduma teisel eluaastal ning kujunemine kestab seni, kuni jaotuvad funktsioonid aju poolkerades (Kula, 2008). Käelisus peaks välja kujunema viiendaks eluaastaks, et võimaldada lapsel keerulisi ja igapäevaseid ülesandeid tõhusalt teha

(Uwaezuoke et al., 2015). Käelisuse suhtes selgusele jõudmiseks on olemas erinevaid testimismeetodeid (Meyer, 1998).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on öeldud, et üheks õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtteks on lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel tuleb arvestada laste eripära, mille alla kuuluvad ka nende võimed ja tervise seisund (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011) Eripärana võib mõista ka lapse käelisust. Järjekult on oluline, et laps saaks kasutada oma juhtivat kätt. Õpetajad peavad sellega arvestama ning olema valmis vasakukäelist last juhendama.

Kunstivaldkond lasteaias

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) järgi jaguneb õppe- ja kasvatustegevus seitsmeks valdkonnaks, millest üks on valdkond „Kunst“. Valdkonna sisu jaguneb neljaks sisuplokiks ning üheks oskaks on tehnilised oskused, mille alla kuulub ka maalimine.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava rakendamist toetava juhendmaterjali järgi peaks 7aastane laps oskama maalimisel (Oll, 2009):

1. segada värve uute toonide saamiseks;
2. kasutada töös eri jämedusega pintsleid;
3. vältida värvide määrdumist;
4. kasutada töös pintsli erinevalt (kasutada pintsli otsa ja külge).

Samuti annab seitsmeaastane laps edasi töö iseloomu ja meeoleolu enda jaoks sobivates värvitoonides, väljendab oma kujutlusvõimet ning toob esile esemele või nähtusele iseloomulikud tunnused. Lisaks värvide segamisele uute toonide saamiseks peaks seitsmeaastane laps oskama ka värve helestada ja tumestada.

Maalimise materjalid ja töövahendid

Maalimise all mõistetakse pintsli ja värve kasutades pildi loomist (Vahter, 2005). Koolieelses eas kasutatakse maalimiseks enamasti guaššvärve ning akvarelle (Oll, 2009; Vahter, 2005).

Erinevatest vahenditest soovitatakse riikliku juhendmaterjali järgi kasutada veel ka akrüülvärve ning näpuvärve (Oll, 2009). Värvide kandmiseks paberile kasutatakse erineva laieusega pintsleid, erinevate pindade tekitamiseks võib kasutada ka muud vahendeid, näiteks paberiribasid, pesukäsnatükke ja muud (Oll, 2009).

Maalimisel kasutatav paber valitakse vastavalt kasutatavale värvile. Guaššvärvidega maalitakse paberile, mis on paksem ning mittelibe. Akvarellimaali jaoks kasutatakse spetsiaalselt akvarellimaali jaoks mõeldud paberit, mis on paksem ja ühelt poolt krobeline. Akvarellvärvidega maalimisel kasutatakse ka pehmemate karvadega pintsliit. Maalimisvahendite puhul tuleks lähtuda veel lapse vanusest. Mida väiksem on laps, seda suurem on paber ja pintsel (Vahter, 2005). Sellest võib järeldada, et vanemad lapsed kasutavad väiksemaid pintsleid kui kolmeaastased lapsed.

Vasakukäelise lapse juhendamine maalimisel

Vasakukäeline laps peaks grupilauas istuma nii, et tema vasakul käel ei oleks teist last, välja arvatud juhul, kui teine laps on ka vasakukäeline (Meyer, 1998). Nii ei pörku laste käed omavahel kokku. Kui olude sunnil peal vasakukäelise lapse vasakul pool istuma paremakäeline laps, siis peaks nende vahelt jätma ühe koha tühjaks. See on oluline, et mõlemale lapsele jääks piisavalt ruumi ning liigutamisvabadust, ilma, et nende küünarnukid hakkaks omavahel pörkuma.

Kuna vasakukäelised on inimkonnas vähemuses (Gan, 1998; Johnston, Nicholls, Shah & Shields, 2009; Kula 2007, 2008; Preti et al., 2011; Uwaezuoke, Eke & Nwobi, 2015) ja seega ka lasteaiarühmas vähemuses, tuleb vasakukäelise lapse puhul pöörata rohkem tähelepanu sellele, kust tuleb valgus. On oluline, et tööpind lapse ees oleks hästi valgustatud. Selleks peab valgus vasakukäelise lapse tööpinnale langema vasakult või eest (Meyer, 1998). Nii ei varja laps oma käega valgust ning tema ees olev pind on hästi valgustatud. Et vasakukäeline laps käega oma tööd ei varjaks, on oluline ka paberi asetus lapse ees. Paber peaks olema lapse ette asetatud keha keskteljest vasakule poole ning on 30 kraadi paremale kaldu pööratud (Meyer, 1998). Nii ei pea laps hoidma oma kätt ebamugavas asendis.

Korrektne pintslihoid on sarnane pliiatsihoiuga. Mõlema töövahendi hoidmisel kehtivad samad põhimõtted. Pintsliit hoitakse nagu pliiatsitki nimetissõrme, keskmise sõrme ja põidla abil. Pintsel peaks toetuma keskmise sõrme eespoolsele lülile ning nimetissõrm on kergelt kõverdatud (Meyer, 1998). Erinevalt kirjutusvahendist, mida hoitakse 2,5 kuni 3,5 cm kauguselt otsast (Meyer, 1998), hoitakse pintsliit kaugemalt. Soovituslikuks hoidmiskohaks on koht, kus pintsliil lõpeb metallist ümbris. Vasakukäelistel lastel valmistab sageli algklassides raskusi kirjatehnika (Kula, 2007). Kunstilised tegevused aitavad kaasa silma-käe koostööle (Vahter, 2010). Seega on oluline, et saavutataks korrektne pintslihoid, mis aitab edaspidisel kirjutamaõppimisel.

Õpiobjekti koostamise alused ja selle tutvustus

Õpiobjekt on digitaalne õppematerjali kogumik (Villems et al., 2015). Õppmaterjal on õpitav lähtematerjal ehk õppetöös kasutatav materjal (Langemets et al., 2009). Õpiobjekt on mõeldud iseseisvaks läbimiseks ning see peab olema (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, 2013; Villems et al., 2012; Villems et al., 2015):

1. taaskasutatav ehk sõltumatu ajast ja kohast ning on kättesaadav erinevate tehniliste vahenditega;
2. terviklik ehk ühele teemale keskenduv, kogu vajaminevat sisu sisaldav ning enesekontrolli võimaldav;
3. õppimist toetav ehk iseseisvalt läbitav, õpijuhiseid sisaldav, õppeprotsessi etappe toetav, hästi struktureeritud ning illustreeritud ja interaktiivne;
4. ühilduv ehk tehnilistele standarditele vastav ja erinevate operatsioonisüsteemide ja tarkvaradega kasutatav.

Käesoleva bakalaureusetöö raames loodi õpiobjekt Sisu@UT keskkonnas. See lehekülg võimaldab luua erineva sisuga õppe-eesmärgilise sisuga lehekülgi. Keskkonnas on olemas kasutusjuhend ning seal on võimalik kasutada erinevaid võimalusi, luues nii terviklik õpiobjekt. Antud keskkonna kasuks räägib ka see, et kõik vajaliku saab panna ühele leheküljele, mis on ka üks õpiobjekti olulisi omadusi – õppija ei pea avama eraldi linke, et ettenähtud sisu omandada (Villems et al., 2012; Villems et al., 2015). Õppija saab kõik vajaliku ühest kohast kätte, ning üheleegi teisele internetileheküljele edasi liikuma ei pea. Õpiobjekti leiab aadressilt www.sisu.ut.ee/maaliminevasakukaega.

Õpiobjekti koostamisel võeti aluseks ADDIE mudel, mis koosneb viiest etapist (Villems et al., 2012; Villems et al., 2015):

1. analüüsimine;
2. kavandamine;
3. väljatöötamine;
4. kasutamine;
5. hinnangu andmine.

Enne õpiobjekti loomist leiti analüüsimise etapis probleem, et õpetajatel puudub õppematerjal, mille nad saaksid aluseks võtta vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise

juhendamiseks. Seega leiti, et on otstarbekas luua sel teemal õpiobjekt. Õpiobjekti sihtrühmaks valiti lasteaiaõpetajad. Samas on õpiobjekti kasutamise võimalus ka lastevanematel.

Kavandamise etapis pandi paika õpiobjekti eesmärk, milleks on anda ülevaade maalimisest vasakukäelise seitsmeaastase lapsega. Seejärel loodi väljatöötamise etapis sisu@ut keskkonda õpiobjekt. Tegemist oli kõige mahukama etapiga, sest paika pandi õpiobjekti sisu. Selle etapi ajal valmistati ka õppevideo, mille loomist on kirjeldatud vastavas alapeatükis.

Kasutamise etapis saadeti uurimuses osalenud õpetajatele õpiobjekti link. Nii said õpetajad õpiobjekti kasutada – sellega tutvuda ning õpiobjekti põhjal tegevuse läbi viia. Viimases ehk hinnangu andmise etapis viidi õpiobjekti kasutanud õpetajatega läbi intervjuud ning tegevuse vaatlused. Seejärel pöördui tagasi väljatöötamise etapi juurde, et viia õpiobjekti sisse parandused.

Õpiobjekt koosneb järgnevatest osadest: sissejuhatus, metoodika, töövahendid, õppevideo, enesekontrolli test ning kasutatud kirjandus. Sissejuhatuses osas antakse ülevaade sellest, mis on maalimine, kui palju on rahvastikus vasakukäelisi ning tuuakse välja õpiobjekti eesmärk ja väljundid. Metoodika osas tuuakse välja need aspektid, millele peab vasakukäelise lapse maalimise puhul tähelepanu pöörama: istumisasend, pintslihoid, valguse langemine tööpinnale, paberi asetus vasakukäelise lapse ees ning vasakukäelise lapse asetus grupilauas. Töövahendite alalehel tuuakse välja enamlevinud töövahendid, mida koolieelses eas maalimise jaoks kasutatakse. Õppevideo lehel on õpiobjekti läbijal võimalus vaadata kinnistavat näidisvideot. Enesekontrolli testi abil saab õpiobjekti läbija oma teadmisi kinnistada ning kontrollida testi abil. Kõige viimasel lehel on välja toodud õpiobjekti loomisel kasutatud allikad.

Õppevideo koostamine

Video eesmärgiks on võtta kokku eelnevalt õpiobjektis välja toodud teadmised vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise juhendamiseks. Videos näidatakse maalimisvahendite asetust vasakukäelise lapse töölaual, lapse korrektset istumisasendit ning töövõtteid maalimisel. Tutvustatakse ka töövahendeid ning pööratakse tähelepanu kasutatavale akvarellitehnikale.

Lapse ülesandeks videos oli maalida akvarellvärvidega. Laps kasutas maalimiseks märgmäärjale tehnikat. Maalimiseks oli õpetaja valmis pannud lahjendatud akvarellvärvid, pintsli, loputusvee ning kuivatuspaberi, et liigset vett pintslist välja vajutada. Enne tegevuse algust

niisutas õpetaja vesivannis paberi ning kinnitas selle plastikust alusele, mille peal pilt kuivama asetati.

Õppevideo salvestamise jaoks oli kõigepealt vaja leida videosse sobiv laps. Laps pidi olema 6-7aastane ning vasakukäeline. Lapse osalemise jaoks salvestatavas näidistegevuses küsiti kirjalik luba lapsevanemalt (Lisa 1), et video saaks õpiobjekti internetiaadressil hariduslikus kontekstis avalikustada. Filmimine viidi läbi ühes lasteaias 21.detsembril 2018. Lasteaias filmimise jaoks küsiti suuliselt luba lasteasutuse direktorilt. Video filmimise kohana otsustati lasteaias kasuks, kuna see on videos osaleva lapse jaoks tuttav koht ning nii ei pidanud laps pikalt eemalduma oma päevarutiinist.

Video salvestamise jaoks kasutati Canoni käsikaamerat ning mobiiltelefoni kaamerat. Canoni käsikaamera oli asetatud statiivile ning filmis õpetajat ja last üldpildis. Mobiiltelefoni kaameraga filmiti lähemalt lapse tegevust, et vaatajal oleks hea ülevaade sellest, mis moodi liigub lapse käsi. Video heli pärineb Canoni käsikaamera salvestusest.

Video järeltöötamiseks kasutati programmi Sony Vegas Pro 14. Salvestus on tehtud .mp4 vormingus ning selle lahutusvõimeks on 1280x720 pikslit, edastades 25 kaadrit sekundis. Õppevideo on otse kättesaadav õpiobjekti lehel, avanedes samas aknas, ning selle kuvamiseks ei pea minema eraldi internetilehele. Salvestise vaatamine on võimalik nii arvutis kui nutiseadmes.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Esimesse klassi minnes on vasakukäelistel lastel sageli probleeme pliiatsihoiuga ning kirjatehnikaga (Gan, 1998; Kula, 2007). Maalimine on üks kunstilisi tegevusi, mis aitab lapse peenmotoorikat arendada (Oll, 2009) ning pintsli- ja pliiatsihoiu sarnasuse tõttu ka õiget pliiatsihoiakut toetada. Vasakukäelised inimesed moodustavad ühiskonnas vähemuse (Gan, 1998; Johnston, Nicholls, Shah & Shields, 2009; Kula 2007, 2008; Preti et al., 2011; Uwaezuoke, Eke & Nwobi, 2015) ning õpetajatel on raskusi nende juhendamisega käelistes tegevustes, sest neil pole endi hinnangul piisavalt teadmisi vasakukäeliste laste õpetamiseks (Einla, 2011; Kula, 2004; 2007). Seetõttu kasutavad osad õpetajad vasakukäeliste õpetamiseks paremakäeliste metoodikat (Kula, 2007). Õpetajad on välja toonud, et puudub õppematerjal, millest õpetaja saaks vasakukäelise lapse juhendamiseks juhiseid (Kula, 2008).

Varasemalt on bakalaureusetööde raames on koostatud õpiobjektid kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhendamiseks (Siim, 2016), kolmeaastase vasakukäelise lapse pabertööde meisterdamise juhendamiseks (Tuuling, 2016), seitsmeaastase vasakukäelise

lapse õõnesvormide voolimise juhendamiseks (Ebber, 2016) ning kolmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamiseks (Saviauk, 2018). Eelnevalt lähtuvalt oli bakalaureusetöö eesmärgiks koostada õpiobjekt, mis on abiks õpetajatele seitsmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamiseks ning katsetada selle õpiobjekti sobivust.

Tulenevalt töö eesmärgist püstitati järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas aitab õpiobjekt õpetajal vasakukäelise lapse maalimist juhendada?
2. Mida arvab ekspert õpiobjektist kui õppevahendist?
3. Milliseid muudatusi soovitab ekspert õpiobjekti parendamiseks?

Metoodika

Käesolev uurimus viidi läbi tegevusuuringuna, sest see uurimisviis võimaldab parandada teatud tegevuse kvaliteeti (Löfström, 2011; O'Brien, 1998). Tegevusuuringu käigus koostati õpiobjekt ning koguti ekspertidelt tagasisidet õpiobjekti parandamise jaoks.

Valim

Valimi koostamisel rakendati eesmärgipärase valimiga koos mugavusvalimit ehk lähtuti uuritavate leitavuse ja koostöövalmiduse põhimõtetest ning uuritavad kaasati uurimusse kindlate kriteeriumite alusel (Rämmer, 2014; Öunapuu, 2014). Valimi moodustamise aluseks olnud kriteeriumiteks oli, et õpetaja on töötanud koolieelses lasteasutuses vähemalt viis aastat, tal on varasem kokkupuude vasakukäeliste laste õpetamisega ning tema rühmas õpib uurimise läbiviimise ajal vähemalt üks 6-7aastane vasakukäeline laps. Kriteerium, et õpetaja on koolieelses lasteasutuses töötanud vähemalt viis aastat, võeti Berliner (1987, viidatud Oder, 2002 j) õpetaja professionaalsuse taseme mudeli järgi. Selle mudeli järgi saavutab õpetaja viiendal tööaastal vilunud õpetaja taseme (*proficiency level*). Õpetaja rühmas pidi olema 6-7aastane vasakuline laps, et saaks vaatluse teel jälgida seda, kas õpetaja täidab õpiobjektis saavutatavad väljundid. Uurimuses osalenud laps pidi kriteeriumite alusel olema vasakukäeline ning olema 6-7aastane.

Valimisse kuulus kolm eksperdi rollis õpetajat ning üks 7aastane vasakukäeline laps. Ekspert 1 oli tegevusuuringu alguse ajaks töötanud õpetajana 8 aastat, ekspert 2 oli kogunud tööstaaži 6 aastat ning ekspert 3 oli õpetanud lasteaias 7 aastat. Kõik eksperdid olid omandanud koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava bakalaureusekraadi.

Valimisse kuulunud lapse vanemaga võeti personaalselt ühendust ning tutvustati tegevusuuringut ning lapse rolli selles. Seejärel küsiti kirjalik nõusolek lapse osalemiseks

tegevusuuringus. Lapsevanem kinnitas enda ja oma lapse nõusolekut allkirjastades kahes eksemplaris nõusolekuleht (Lisa 1), millest üks jäi lapsevanemale ja teine uurijale.

Valimisse kuulunud ekspertidest kahega võeti ühendust e-kirja teel, ning ühega telefoni teel. Kõikidele õpetajatele selgitati uurimuse eesmärki ning paluti nõusolekut tegevusuuringus osaleda. Seejärel saadeti nende meiliaadressitele internetiaadress, millel õpiobjekt avaneb.

Andmekogumismeetod

Andmeid koguti kahe poolstruktureeritud intervjuu ning ühe vaatluse abil. Otsustati läbi viia poolstruktureeritud intervjuud, sest see võimaldab intervjuueerijal küsimuste esitamise järjekorda muuta, küsimusi ümber sõnastada või vajadusel juurde lisada (Õunapuu, 2014). Uurimuses otsustati kasutada ka vaatlust, kuna see võimaldab saada informatsiooni, kas uuritav käitub vastavalt oma sõnadele (Laherand, 2008) ning koguda andmeid uuritava inimese kohta tegevuse käigus (Vihalemm, 2014). Seda meetodit kasutati kontrollimaks, kuidas õpetaja rakendab õpiobjektis väljatoodud aspekte.

Intervjuude koostamisel võeti aluseks uurimisküsimused. Pärast esimese eksperdiga intervjuude läbiviimist viidi mõlema intervjuu kavasse sisse muudatusi, kuna uurija hinnangul oleks mõnes osas võinud saada rohkem tagasisidet. Intervjuu kavade muutmise suurenemine ka andmekogumismeetodi valiidsus, kuna esimest intervjuud võib käsitleda ka prooviintervjuuna. Et õpetaja tagasisidet siiski väärtuslikuks peeti ja suuri muudatusi intervjuu kavadesse ei tehtud, siis on eksperdi vastuseid ka töös kasutatud.

Esimene intervjuu (Lisa 2) koosnes 22st küsimusest, mis olid jaotatud kuueks osaks. Nendes osades küsiti tagasisidet õpiobjekti eesmärkide, õppematerjali, õppevideo, ülesehituse, õpiobjekti testi ning õpetaja üldise hinnangu kohta. Pärast muudatuste sisseviimist jäid intervjuu osad samaks, lisandus kaks küsimust. Teine intervjuu (Lisa 3) koosnes esialgu 10st küsimusest ning jagunes kolmeks osaks: tegevuse ettevalmistus, õpiobjekti toel läbi viidud tegevus ning hinnang õpiobjektile. Ka sellele kavale lisati juurde kaks uut küsimust. Intervjuu kavades (Lisa 2 ja Lisa 3) tehtud muudatused on näha kaldkirja ning läbijoonega tekstiga. Sõnastust muutes välja jäänud sõnad on läbijoonega, juurde lisatud sõnad ja uued küsimused on kaldkirjas.

Vaatluse läbiviimise jaoks koostati vaatlusleht (Lisa 4). Vaatlustegevuse eesmärgiks oli saada teada kas ja kuidas rakendab ekspert õpiobjektis väljatoodud punkte vasakukäelise lapse maalimise juhendamisel. Sellest lähtuvalt on vaatluslehel märkmete tegemiseks eraldi punktid lapse istumisasendi, asetuse lauas, pintslihoiu ja valguse langemise kohta. Lisaks jäeti

vaatluslehele ruumi tegemaks märkmeid õpetaja tegevuse, lapse tegevuse ning töövõtete kohta.

Protseduur

Bakalaureusetöö viidi läbi lähtudes Löffströmi (2011) tegevusuuring neljast etapist, milleks on planeerimine, tegutsemine, andmete kogumine ja analüüsimine. Uuringu esimeses etapis uuriti, milliseid õppevahendeid on varasemalt tehtud, sõnastati uurimisprobleem, püstitati eesmärgid ja uurimisküsimused ning pandi paika tegevuskava. Uuringu teises etapis koostati õpiobjekt ja intervjuude kavad ning leiti valimisse sobivad eksperdid. Uuringu kolmandas etapis viidi ekspertidega läbi intervjuud ning vaatlustegevused. Neljandas etapis analüüsiti kogutud andmeid ehk ekspertidelt saadud tagasisidet ja vaatlustulemusi ning vastavalt sellele tehti õpiobjektis muudatusi.

Esimesel eksperdil oli õpiobjektiga tutvumiseks aega 6 päeva, misjärel viidi läbi esimene intervjuu. Intervjuu kestis kokku 13 minutit ja 25 sekundit. Seejärel oli õpetajal aega 6 päeva, et õpiobjektist saadud teadmisi oma töös rakendada. Kuue päeva möödudes viidi läbi vaatlustegevus ja intervjuu. Vaatluse ja intervjuu vahele jäi aega üks tund. Teine intervjuu kestis kokku 6 minutit ja 23 sekundit.

Teisel eksperdil oli õpiobjektiga tutvumiseks aega 6 päeva, pärast mida viidi läbi esimene intervjuu, mis kestis 10 minutit ja 53 sekundit. Õpiobjektist saadud teadmiste rakendamiseks oli õpetajal aega 5 päeva. Seejärel viidi läbi vaatlus, millele järgnes koheselt teine intervjuu. Teine intervjuu kestis 7 minutit ja 8 sekundit.

Kolmandal eksperdil oli õpiobjektiga tutvumiseks aega 8 päeva. Pärast seda viidi läbi esimene intervjuu, mis kestis kokku 16 minutit ja 34 sekundit. Saadud teadmiste rakendamiseks oma töös oli õpetajal aega 5 päeva, misjärel viidi läbi vaatlustegevus ja teine intervjuu. Intervjuu kestis 15 minutit ja 24 sekundit.

Kolm vaatlustegevust kestsid kokku umbes 40 minutit. Ekspertidega läbi viidud intervjuud kestsid kokku 69 minutit ja 39 sekundit, millest esimeste intervjuude kestus oli kokku 40 minutit ja 12 sekundit ning teised intervjuud kestsid 29 minutit ja 27 sekundit.

Uurimuse reliaabluse suurendamiseks pakuti ekspertidele võimalust tutvuda intervjuude transkriptsioonidega ning soovi korral täiendada. Ekspert 1 ja Ekspert 3 ei soovinud transkriptsioonidega tutvuda. Oma mõlema intervjuu transkriptsioonidega soovis tutvuda Ekspert 2, kuid täiendusi ei teinud.

Selleks, et uurimust eetiliselt läbi viia ja osalejate huvisid mitte kahjustada (Laherand, 2008; Virkus, 2010), küsiti luba kõikidelt uurimuses osalenud isikutelt ning tagati nende isikute ja lasteaia nimede konfidentsaalsus. Intervjuude ja vaatlustegevuste läbiviimiseks lasteaedades küsiti luba lasteaedade direktoritelt. Kahelt direktorilt küsiti luba e-kirja teel, ühelt direktorilt suuliselt. Vaatlustegevuses osalenud laste vanematelt ühe puhul küsiti kahes eksemplaris kirjalikult luba (Lisa 5), millest üks eksemplar jäi lapsevanemale ning teine uurijale. Teiste laste vanemad andsid lapse osalemiseks suulise nõusoleku. Kuna ühe vaatlustegevuse ajal olid peale eksperdi ja vaadeldava lapse veel tegevuses ülejäänud rühma lapsed, siis paluti selle rühma õpetajalt vanemaid kirjalikult teavitada uurija viibimisest rühmas sel ajal.

Ekspertidega läbi viidud intervjuud transkribeeriti ning analüüsiti induktiivselt (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Andmed jaotati viide suuremasse kategooriasse, mis moodustati intervjuu kavade põhjal. Tulemused esitatakse järgmiste osade kaupa: 1) ekspertide hinnangud õpiobjekti osade kohta; 2) ekspertide üldine hinnang õpiobjektile; 3) õpiobjekti roll tegevuse ettevalmistamisel; 4) õpiobjekti toel läbiviidud tegevus; 5) ekspertide hinnangud õpiobjektile pärast tegevuse läbiviimist.

Tulemused

Ekspertide hinnangud õpiobjekti osade kohta

Ekspertide hinnangute järgi on õpiobjekti eesmärk arusaadav ning selgusetuks midagi ei jäänud. Samuti selgus ekspertide vastustest, et õpiobjekti eesmärki pidasid nad täidetavaks.

Õpiobjektis käsitletud teemasid pidasid eksperdid olulisteks. Nende arvamusel oli kogu materjal arusaadavalt kirja pandud ning lihtsasti mõistetav. Teemade põhjalikumaks käsitlemiseks ei näinud eksperdid 1 ja 2 vajadust. Õpetajate hinnangul oli kõik oluline juba õpiobjektis olemas. Ekspert 3 tõi välja, et õpiobjektis võiks olla käsitletud ka kujundite maalimist. Õpiobjektist saadud uute teadmistena nimetasid kõik kolm õpetajat paberi asetuse lapse ees. Teised teemad olid neile juba varasemalt teada.

Intervjueeritavad tõid välja mitmeid teemasid, millega nende arvates võiks õpiobjekti täiendada. Eksperdid 1 ja 2 pidasid oluliseks, et õpiobjekti lisataks info selle kohta, et vasakukäelisi lapsi ümber ei õpetataks. Mõlemad põhjendasid oma ettepanekut sellega, et ümberõpetamisega võib kaasnedä mitmeid negatiivseid tagajärjesid. Ekspert 3 tõi taas välja, et juurde võiks lisada kujundite õpetamist „*Võib-olla võiks see õppematerjal sisaldada veel mingit kujundite ja põhiasjade joonistamist.*“ Ekspert 1 hinnagul võiks õpiobjektis olla käsitletud ka teisi teemasid, näiteks lugema-kirjutama õppimist, meisterdamist ja voolimist.

Õpetajate hinnangul on video õpiobjektis vajalik. Ekspert 3 pidas videot õpiobjektis oluliseks, sest „*Üks asi on see, mis sa paberilt loed. Aga see mis sa näed, on hoopis teine.*“. Videot peeti oluliseks, sest see kordas üle tekstis kirjapandu ning õpetajal on võimalus näha vasakukäelist last tegutsemas. Ekspertid tõid välja, et kuigi enamikke asju nad juba teadsid, siis aitas õppevideo siiski kinnistada neid teadmisi. Toodi välja, et video ja tekst täiendasid teineteist sellega, et videos korrati üle neid asju, mis oli eelnevalt kirja pandud. Ekspert 3 lisas, et tekst ja video „*olid kooskõlas.*“

Õppevideo täiendamiseks tõid eksperdid 1 ja 3 välja mitmeid ettepanekuid. Ekspert 2 muudatusettepanekuid ei teinud, tema hinnangul oli video „*täitsa piisav.*“ Ekspert 1 tõi välja, et videos võiks olla juures rohkem teksti ning kajastada rohkem seda, mida oli eelnevalt tekstis ka mainitud. Ta lisas, et videos oleks võinud suuremalt näidata seda, kuidas pintsli käes hoida. Ekspert 3 tõi välja, et videos võiks materjali ilmestamiseks olla vasakukäelise lapse kõrval veel teine paremakäeline laps, et vaataja näeks, kuidas tegutseb vasakukäeline laps ja kuidas paremakäeline laps. Lisaks tegi ta ettepaneku, et videos võiks lapsel olla keerukam ülesanne.

Õpiobjekti ülesehitust hindasid õpetajad loogiliseks ning muudatusi selles nad ei teeks. Ekspertide hinnangul oli kõik õiges järjekorras „*Kõigepealt tuleb teooria ja siis tuleb see video ja siis oli see test, mis oli mõeldud kinnistamiseks.*“ Ekspertid olid samuti rahul sellega, et õpiobjekti oli mugav kasutada. Ekspertid 1 ja 2 tõid välja, et kasutasid õpiobjekti ka oma mobiiltelefonist ning seda oli väga lihtne teha. Ekspert 3 hinnangul aitas kasutusmugavusele kaasa see, et „*Paned tööle, kõik jookseb, tuleb järjestuses.*“

Ekspertide hinnangul sobib test õpiobjekti hästi. Põhjuseks toodi välja seda, et kõik testis küsimuste kajastus eelnevalt ka õpiobjekti materjalis. Ekspert 2 lisas, et testi abil „*saab kiirelt tagasisidet, et kas mõni asi on veel mida üle peaks vaatama.*“ Ekspertid 2 ja 3 tõid välja, et said testis tagasisidet, et on materjalist õigesti aru saanud ja selle läbinud. Ekspert 1 tõi välja, et tema sai tagasiside põhjal teada, et korrektne pintslihoid oli temal valesi meelde jäänud. Õpetajate hinnangul aitas test neil materjali kinnistada sellega, et andis tagasisidet teadmiste kohta. Kõik eksperdid tõid välja, et testis ükski küsimus neile raskusi ei valmistanud ehk küsimused olid koostatud arusaadavalt.

Ekspertide üldine hinnang õpiobjektile

Ekspertid tõid õpiobjekti tugevustena välja selle, et materjal oli hästi struktureeritud ning kergesti arusaadav. Ekspert 2 tõi tugevusena välja ka selle, et selline materjal üldse loodud on ning algaja õpetaja saab sellest kindlasti abi. Ka ekspert 3 tõi välja, et „*nendele inimestele, kes*

alles alustavad tööd, et nendele on kindlasti palju kasu sellest. “ Ekspert 1 hinnangul on õpiobjekt *„lühike, arusaadav, korrektne ja selline ülevaatlik.* “ ning need õpetajad, kellel on küsimusi mingi asja kohta, saavad õpiobjektist vastuse.

Õpiobjekti nõrkustena nimetasid eksperdid 1 ja 3 osasid õppevideost. Ekspert 1 hinnangul oleks video võinud olla detailsem. Ekspert 3 hinnangul oleks võinud lapsel videos olla raskem ülesanne. Samas lisas õpetaja, et *„kui see teema oligi näidata kuidas asjad peaks olema, siis nõrkust ma ei tooks välja sellisel juhul.* “ Ekspert 2 õpiobjekti nõrkusi välja tuua ei osanud. Tema hinnangul midagi puudu ei olnud ning *„saab oma eesmärgiga hakkama see materjal.* “

Muudatusettepanekutena tõid eksperdid 1 ja 3 uuesti välja ettepanekud video muutmise kohta. Ekspert 1 lisas, et tema oleks tahtnud õpiobjektis ka midagi uut teada, näiteks *„võibolla mingit fakti.* “ Samuti lisas ta, et pintslihoiust oleks võinud olla teooria osas pilt juures, sest *„see oli ju kirjeldatud, et võibolla oli natuke raske ettekujutada.* “ Ekspert 2 lisas samuti, et tema hinnangul võiks metoodika osas olla rohkem illustreerivat materjali *„näiteks pintslihoiust, siis kuidas istuma peaks ja kõik see, mis seal metoodikas oli.* “ Samuti tõi ekspert 2 uuesti välja selle, et võiks olla kirja pandud see, et vasakukäelisi ei õpetata ümber.

Saadud teadmiste rakendamise kohta ütles ekspert 1, et püüab õpiobjektis välja toodud asju oma töös jälgida. Tema sõnutas oskab ta nüüd mõnele asjale paremini tähelepanu pöörata, näiteks *„kelle kõrvale ta just istuma panna /.../ käe hoiule, kuidas ta istub ja kuidas paber võiks siis nihkes olla.* “ Ekspertid 2 ja 3 sõnasid, et teadsid juba põhilisi asja ja ka iga kord rakendavad neid, kuid proovivad nüüd järgi paberi nihutamise ja kalde.

Õpiobjekti roll tegevuse ettevalmistamisel

Tegevuse ettevalmistamisena tõid kõik eksperdid välja tegevuse käigu valmismõtlemise ja vahendite valmispaneku. Õpiobjektist mõtlesid eksperdid tegevuse planeerimisel sellele, kuhu panna vasakukäeline laps istuma ning kuidas paigutada lapse jaoks vahendid.

Üldjoontes ei pidanud eksperdid tegevust oma tavapärasest õppetööst erinevaks. Ekspert 1 tõi välja selle, et tavapäraselt ei pööra ta tegevuse ajal valgusele tähelepanu, kuid vaatlustegevuse ajal pööras ta sellele tähelepanu. Ekspert 2 tõi välja, et vaatlustegevuse ajal sai laps teha maalimistöid individuaalselt. Ekspert 3 sõnas, et tema jaoks oli see täiesti tavaline tegevus ning ei erinenud tavapärasest millegi poolest.

Õpiobjektist saadud uute teadmiste rakendamisenä tõi eksperdid 2 ja 3 välja selle, et asetasiid paberi lapse keskteljest vasakule poole ja paremale kaldu. Ekspertilt 1 seda küsimust

ei küsitud, kuna see polnud temaga intervjuu läbiviimise ajal intervjuu kavas ning lisati sinna hiljem.

Õpiobjekti toel läbiviidud tegevus

Ekspertid pidasid tegevuse puhul õnnestunuks seda, et lastele meeldis tegevus. Ekspert 1 luges õnnestumiseks seda, et „*ta tegi rahulikult, ei rahmeldanud, tundus sellise mõnuga tegi.*“ Ekspert 2 luges tegevuse juures õnnestunuks selle, et lapsel ei olnud maalimise ajal segavaid faktoreid. Ekspert 3 lisas, et „*töö sai nii palju kui plaanitud valmis ja päris vahvad tulid.*“

Ekspert 3 hinnangul õnnestus tegevus piisavalt hästi ning ühtegi ebaõnnestumist välja ei toonud. Ka vaatluse käigus ilmnas, et õpetaja täitis kõik õpiobjekti väljundid. Ekspert 1 läbiviidud tegevuse vaatluse käigus ilmnas, et laps hoiab pintslit valesti käes. Selle tõi ekspert ise ka intervjuus ebaõnnestumisena välja, lisades et „*ma ei hakanud kulutama aega selle peale, et tal seal kätt väänata õigesti, et see oleks võibolla nagu pidev protsess, mida vaadata, mida harjutada.*“ Ekspert 2 tõi ebaõnnestumisena välja selle, et laps ei suutnud sirgelt tooli peal istuda ning tema selg vajus küüru. Samas ilmnas tegevuse vaatlusest ning õpetaja juhtis korduvalt lapse tähelepanu istumisasendile.

Ekspertid pöörasid oma hinnangul tegevuste ajal enim tähelepanu lapse istumisasendile. Ekspert 1 tõi välja, et tema pööras tähelepanu ka lapse juhendamisele, näiteks pintsliloputamisele ja kuivatamisele, tuues välja, et „*seda on lihtsam nagu jälgida siis, kui sa lapsega üks ühele teed.*“ Ka selle tegevuse vaatluse ajal ilmnas, kuidas õpetaja julgustas last proovima värve segama ja veega lahjendama ning paberi peal muutusi jälgima.

Uute teadmiste rakendamiseks tõi kõik ekspertid välja selle, et asetaskid paberi lapse ette teisiti kui tavaliselt. Ekspertidelt 2 ja 3 küsiti ka selle kohta, kuidas aitas õpiobjekt neil tegevust läbi viia. Ekspert 1 intervjuu läbiviimise ajal ei olnud seda küsimust intervjuu kavas. Ekspertid 2 ja 3 sõnasid, et õpiobjekt aitas neil juba olemasolevaid teadmisi kinnistada ning tegevuses õigesti kasutada. Ekspert 2 tõi välja, et vaatas enne tegevuse läbiviimist õpiobjektist üle „*mis need põhilised asjad olid mida silmas peaks pidama.*“

Ekspertide hinnangud õpiobjektile pärast tegevuse läbiviimist

Ekspertid tõi tegevuse ettevalmistamisel ja läbiviimisel õpiobjekti rollina välja selle, et mõeldi läbi rohkem see, kus laps istub ja kuidas on paigutatud asjad. Ekspert 1 tõi välja, et kuigi ta „*muidu oleks teinud neid ka õigesti*“, siis tänu õpiobjektile pööras ta rohkem tähelepanu lapse istumisasendile ja asjade paigutusele.

Pärast tegevuse läbiviimist pidas ekspert 1 õpiobjekti heaks, sest *„ta oli lühike ja konkreetne ja need asjad mis seal kirjas olid, need olid hästi meeldejätavad.“* Ekspert 3 peab õpiobjekti sobilikuks rohkem algajale õpetajale, sest *„mina juba tean neid asju lihtsalt.“* Ekspert 2 peab seda samuti sobilikuks algajale õpetajale ning lisab, et tema hinnangul on õpiobjekt oluline ka seetõttu, et sest valminud on materjal *„kust vajadusel abi otsida ja see veel nii kompaktselt kõik kokku on pandud.“*

Pärast õpiobjekti põhjal läbi viidud tegevust andsid eksperdid õpiobjekti muutmiseks nõuandeid. Ekspert 2 soovitas juurde lisada illustreerivaid pilte ning metoodika osas tuua välja, et vasakukäelisi ümber ei õpetataks. Ekspert 1 soovitas metoodika osasse lisada pintslihoiu juurde pilt korrektsest asetusest käes. Ekspert 3 uusi muudatusettepanekuid ei teinud ning lisas, et õpiobjektis olev info *„on küll õige, täiesti paikapidav.“*

Arutelu

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli koostada õpiobjekt õpetajale vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise juhendamiseks ning katsetada selle sobivust ja saada tagasisidet õpiobjekti täiendamiseks. Õpiobjekti katsetasid ning sellele tagasisidet andsid kolm eksperdist õpetajat. Andmeid koguti intervjuude ja vaatlustega.

Esiteks uuriti, kuidas aitab õpiobjekt õpetajal vasakukäelise lapse maalimist juhendada. Eksperdid tõid välja, et mõtlesid tegevust planeerides ja läbiviies mitmetele õpiobjekti osadele ning proovisid rakendada ka uusi teadmisi. Tegevuste vaatluste käigus selgus, et õpetajad pöörasid tähelepanu õpiobjektis väljatoodud vasakukäeliste laste õpetamise metoodika kasutamisele. Vaatlustele järgnenud intervjuudes oskasid õpetajad analüüsida oma tegevuse edukust ning puudujääke.

Erinevalt Kula (2008) ja Einla (2011) leitud, et õpetajatel puuduvad piisavad teadmised vasakukäeliste õpetamiseks, selgus, et käesolevas uurimuses osalenud ekspertide teadmised olid selleks piisavad. Õpetajate piisavad teadmised vasakukäeliste õpetamiseks on seletatavad sellega, et Berliner'i õpetaja professionaalsuse mudeli järgi (1987, viidatud Oder, 2002 j) saavutab õpetaja viiendal tööaastal vilumuse ning kõikidel uurimuses osalenud õpetajatel oli tegevusuuringu läbiviimise ajaks tööstaaži vähemalt kuus aastat. Seda, et õpetajad kasutavad ning oskavad töös tähelepanu juhtida õpiobjektis välja toodud metoodikale, märgati ka tegevuste vaatluste ajal.

Kõikide ekspertide hinnangul on õpiobjekt oluline algajale õpetajale. Õpiobjekti vajalikkust näitab ka see, et eksperdid tõid muudatusettepanekutena välja loodud materjali täiendamise kunstivaldkonna teiste tehniliste oskustega. Ekspertide arvamus õpiobjekti

olulisusest ühtib Kula (2008) väljatooduga, et õpetajad vajavad metoodilist materjali vasakukäeliste laste õpetamiseks. Eelnevast võib järeldada, et õpiobjekt täidab oma eesmärgi ning on abiks koolieelse lasteasutuse õpetajale vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise juhendamisel.

Teiseks taheti teada, mida arvab ekspert õpiobjektist kui õppevahendist. Selleks uuriti nende arvamust kuues kategoorias: 1) õpiobjekti eesmärgid, 2) õppematerjal, 3) õppevideo, 4) õpiobjekti ülesehitus, 5) enesekontrolli test, 6) üldine hinnang õpiobjektile.

Selgus, et õpetajad pidasid õpiobjekti eesmärgi arusaadavaks ning täidetavaks. Villems jt (2015) on toonud välja, et õppematerjali eesmärk peab olema selgelt sõnastatud ja kirja pandud. Võttes arvesse terviklikkust, mis on üheks õpiobjekti iseloomustavaks omaduseks (Villems et al., 2015), peab olema õppijal võimalik saavutada püstitatud eesmärk (Villems et al., 2012). Seega võib õpiobjektile püstitatud eesmärgi lugeda arusaadavaks ning selle väljundid täidetavaks.

Õpiobjektis sisalduva õppematerjal puhul on oluline käsitleda vaid neid teemasid, mis on vajalik materjali omandamiseks (Kampus et al., 2013; Villems et al., 2012). Ekspertide hinnangul on käsitletud teemad olulised. Lisaks sellele, et õpiobjektis peab sisalduma vaid konkreetse teema jaoks oluline materjal, on vaja tähelepanu pöörata ka sellele, kui selgelt on õppematerjal esitatud (Villems et al., 2015). Õpetajate vastustest selgus, et materjal on arusaadav ning kergesti mõistetav. Selle põhjal võib öelda, et õpiobjektis sisalduv õppematerjal on lähtuvalt eesmärgist sobilik ning keeleliselt arusaadav.

Õpiobjekt peab arvestama erinevate õpistiilidega ning seda silmas pidades sisaldama teksti, pildimaterjali ning videot (Villems et al., 2012). See on oluline, et tagada omadus, mille järgi peab õpiobjekt olema õppimist toetav (Kampus et al., 2013; Villems et al., 2012). Ekspertid tõid välja, et tekst ja video toetasid teineteist. Õpetajad pidasid videot õpiobjektis oluliseks. Samas tõid eksperdid välja oma mõtteid seoses sellega, mida videos muuta. Kuigi õppevideo muutmiseks tehti mitmeid ettepanekuid, siis võib öelda, et video tähtsust õpiobjektis hinnati ning see aitas õppematerjali omandamisele kaasa.

Õpiobjekt peab olema hästi struktureeritud, see aitab kaasa omadusele olla õppimist toetav (Villems et al., 2012). Ekspertide hinnangul oli õpiobjekti ülesehitus ja teemade järjestus loogiline. See oli ka üks põhjuseid, miks oli nende hinnangul seda mugav kasutada. Kasutusmugavuse all selgus veel, et kaks eksperti kasutasid õpiobjekti ka mobiiltelefonis. Õpiobjekt peab taaskasutatavuse omadust arvesse võttes olema sõltumatu ajast ja kohast ning olema seejuures ligipääsetav erinevatel platvormidel, sealhulgas personaalarvutitel ja

mobiilidel (Kampus et al., 2013; Villems et al., 2012). Eelnevast lähtudes võib õpiobjekti ülesehituse lugeda õnnestunuks.

Kuna õpiobjekt on loodud õppijale iseseisvaks läbimiseks, on oluline, et selle kasutaja saaks kontrollida õpiväljundite saavutamist (Villems et al., 2012). Selleks loodud enesekontrollitesti hindasid eksperdid sobivaks, kuna said oma teadmistele testi kaudu tagasisidet. Et ekspertide hinnangul ei valmistanud test raskusi ning pakkus neile tagasisidet, siis võib öelda, et test täidab oma eesmärgi ning on õpiobjekti sobiv.

Õpetajad pidasid loodud õpiobjekti tugevuseks seda, et vajaduse korral saab õpetaja vajaliku info ühest kohast kätte. See võib nende hinnangul abiks olla nii algajale õpetajale kui ka neile, kel tekivad vasakukäeliste laste õpetamisel küsimused. Tugevustena toodi välja veel materjali lühidus ja konkreetsus, mis on kooskõlas õpiobjekti loomise põhimõttega, et kõik ebaoluline tuleb välja jätta (Kampus et al., 2013).

Kolmandaks uuriti, milliseid muudatusi soovivad eksperdid õpiobjekti parendamiseks. ADDIE mudeli etappidest lähtuvalt toimub hinnangu andmise etapp koos kasutamise etapiga (Villems et al., 2012). Muudatusettepanekute kohta uuriti õpetajatelt pärast esmast õpiobjekti kasutamist ning pärast selle põhjal läbi viidud tegevust. Eksperdid tegid mitmeid ettepanekuid õppematerjali täiustamiseks. Esimeses ja teises intervjuus tehtud ettepanekud on käsitletud koos ning järgnevalt arutletakse ka selle üle, millised muudatused viidi õpiobjekti sisse.

Õpiobjekti teemade täiendamiseks tegid kaks eksperti ettepaneku lisada metoodikasse osa, mis selgitab, et vasakukäelisi lapsi ei tohi ümber õpetada. Ümberõpetamist ei kasutata seetõttu, et inimestel on vaba valik käituda enda käelise eelistuse järgi (Kula, 2008). Samuti käivad selle meetodiga kaasas mitmed negatiivsed tagajärjed. Vasakukäelise õpetamisel paremakäeliseks sekkutakse funktsioonide jaotusse ajupooltes ning selle tagajärjeks võivad olla häired mälu protsessides ja keskendumisvõimes, samuti lugemis- ja kirjutamisraskused, motoorilised häired ja kõnehäired (Meyer, 1998). Sellest lähtuvalt viidi õpiobjekti sisse muudatus, kus metoodika osa täiendati infoga sellest, miks ei tohi vasakukäelisi ümber õpetada ja mis võivad olla selle tegevuse võimalikud tagajärjed.

Ekspert 3 tegi ettepaneku, et õpiobjekt võiks sisaldada kujundite maalimise õpetamist. Ekspert 1 arvas, et materjal võiks käsitleda lisaks maalimisele veel lugema- ja kirjutamaõppimist, meisterdamist ja voolimist. Kuna õpiobjekt peab keskenduma vaid ühele teemale (Kampus et al., 2013; Villems et al., 2012; Villems et al., 2015), siis neid ettepanekuid arvesse ei võetud. Lisaks on voolimise teemal selle vanuse kohta juba õpiobjekt loodud.

Õppevideo täiustamiseks tegid ettepaneku kaks eksperti. Ühe eksperdi nõuannet võeti kuulda, sest video järeltöötamise käigus oli võimalik viia sisse soovitatud muudatused. Teise eksperdi soovitude sisseviimine oleks hõlmanud uue õppevideo salvestamist ning seetõttu nende nõuannetega praeguses töös ei arvestatud. Samas saab nende nõuannetega arvestada tulevaste õpiobjektide loomisel.

Kaks eksperti andsid soovitusi ka metoodika osa täiustamiseks piltidega. Õpiobjekt peab olema funktsionaalselt illustreeritud ning arvestama erinevate õpistiilidega (Kampus et al., 2013; Villems et al., 2012; Villems et al., 2015). Seetõttu täiustati õpiobjekti, lisades metoodika osasse pildimaterjali.

Töö praktiliseks väärtuseks võib pidada valminud õpiobjekti. Tänu ekspertide soovitudele viidi sisse mitmeid muudatusi, mis muutsid õpiobjekti paremaks. Loodud õppematerjal sobib kasutamiseks koolieelse lasteasutuse õpetajatele ning lapsevanematele.

Üheks uurimuse kitsaskohaks võib pidada töö autori kogemematust intervjuerijana. Intervjuude käigus võis ette tulla olukordi, kus töö autor ei osanud piisavalt keskenduda intervjueritava vastustele ning seetõttu lisaküsimusi esitada. Samuti selgus intervjuusid transkribeerides, et õpetajad ei olnud vahel küsimusele päris adekvaatset vastust andnud ning intervjuerija ei olnud osanud sellele intervjuu käigus tähelepanu juhtida. Sellest lähtuvalt võis kannatada ekspertidelt saadud tagasiside kvaliteet.

Uurimistegevuse läbiviimisel saadi tagasisidet ka uurimise läbiviimise kohta. Ühe eksperdi sõnul oleks ta saanud anda paremat tagasisidet siis, kui õpiobjekti läbitöötamisel oleks tal olnud intervjuu küsimused ees. Lisaks selgus tegevusuuringut läbi viies, et kogemustega õpetajate jaoks ei olnud õpiobjektis palju uut informatsiooni. Tulevastes uurimustes võiks arvestada eksperdi poolt välja toodud ettepanekutega, et tagasisidet oleks võimalik anda õpiobjekti läbitöötamisel ning õpiobjekti võiksid proovida ka algajad õpetajad.

Tänuõnad

Soovin tänada kõiki, kes bakalaureusetöö valmimisele erinevatel viisidel kaasa aitasid. Samuti tänan oma perekonda ning kannatlikke ja abivalmis kolleege.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kädi Sirel

/allkirjastatud digitaalselt/

20.05.2019

Kasutatud kirjandus

- Caliskan, E., & Dane, S. (2009). Left-handedness in blind and sighted children. *Laterality*, *14*(2), 205—213.
- Ebber, E-L. (2016). Õpiobjekt õõnesvormide voolimise käsitlemiseks 7-aastase vasakukäelise lapsega. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Einla, A. (2011). Õpetajate hinnang ettevalmistusele tööks vasakukäeliste õpilastega ning sagedamini esinevad raskused vasakukäeliste õpilaste õpetamisel tehnoloogiavaldkonna ainetes võrumaa näitel. Publitseerimata magistratöö. Tartu Ülikool.
- Erelt, T. (Toim). (2014). *Hariduse ja kasvatuses sõnaraamat: eesti, inglise, saksa, soome, vene*. Tallinn: AS Pakett.
- Faurie, C., Vianey-Liaud, N., & Raymond, M. (2006). Do left-handed children have advantages regarding school performance and leadership skills?. *Laterality: Asymmetries of Body, Brain, and Cognition*, *11*(1), 57—70.
- Gan, L. (1998). Left-handed children in Singapore. *Early Child Development and Care*, *144*, 113—117.
- Holder, M. K., & Kateeba, D. (2004). Hand preference survey of 5136 school children in Western Uganda. *Laterality*, *9*(2), 201—207.
- Johnston, D. W., Nicholls, M. E. R., Shah, M., & Shields, M. A. (2009). Nature's experiment? Handedness and early childhood development. *Demography*, *46*(2), 281—301.
- Kalmus, V., Masso, A. & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kampus, E., Pilt, L., VILLEMS, A., & Marandi, T. (2013) *Õpiobjekt ja selle omadused*. Külastatud aadressil <https://sisu.ut.ee/opiobjekt>
- Koolieelse lasteasutuse seadus* (2011). Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13343125?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava* (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>
- Kula, P. (2004). Vasakukäeliste laste toimetulek koolis. *Haridus*, *6/7*, 44—45.
- Kula, P. (2007). Oskus õpetada vasakukäelist last. *Haridus*, *11/12*, 65—69.
- Kula, P. (2008). Peculiarities of left-handed children's success at school. Doktoritöö. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrükk.

- Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., & Voll, P. (Toim). 2009. *Eesti keele seletav sõnaraamat*. Tallinn: AS Pakett.
- Llaurens, V., Raymond, M., & Faurie, C. (2008). Why are some people left-handed? An evolutionary perspective. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 364(1519), 881–894.
- Löfström, E. (Koost). (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tallinn: Archimedes.
- Meyer, R. W. (1998). *Vasakukäelisus? Nõuanderaamat*. Kuressaare: Tormikiri.
- Marcori, A. J., Grosso, N. dos S., Porto, A. B., & Okazaki, V. H. A. (2019). Beyond handedness: assessing younger adults and older people lateral preference in six laterality dimensions. *Laterality*, 24(2), 163–175.
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/valimid>
- O'Brien, Rory. (1998). An Overview of the Methodological Approach of Action Research. Külastatud aadressil: <http://www.web.ca/~robrien/papers/arfinal.html>
- Oder, T. (2002). Õpetaja kompetentsus kui õpetajatöö tulemuslikkuse eeldus. A.Lepik ja K. Poom-Valickis (Koost), *Sotsiaal-ja kasvatusteaduste dialoog ja ühishuvid* (lk 158—179). Tallinn, TPÜ kirjastus.
- Oll, T. (2009). Valdkond “Kunst”. E. Kulderknup (Toim), *Õppe ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 74—90). Tallinn: Kirjastus Studium.
- Preti, A., Sisti, D., Rocchi, M. B., Busca, M., Vellante, M., Camboni, M. V., Petretto, D. R., & Masala, C. (2011). Malefemale differences in left-handedness in Sardinia, Italy. *Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition*, 16(6), 737—752.
- Siim, S. (2016). Õpiobjekt õpetajale kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhendamiseks. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Singg, S., & Martin, Z. (2016). Left-Handedness and Artistic Abilities: A First Look. *Biology and Medicine*, 8(2), 1.
- Tuuling, L. (2016). Õpiobjekt 3-aastase vasakukäelise lapse pabertöodes käsitletavate oskuste õpetamisel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Uwaezuoke, S. N., Eke, C. B., & Nwobi, E. A. (2015). Left-hand dominance in children: Prevalence and maternal stereotypes in a South-east Nigerian city. *Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition*, 20(5), 530—542.
- Vahter, E. (2005). Kunstikasvatus lasteaias. L. Kivi, & H. Sarapuu (Koost), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 199—212). Tartu: AS Atlex.
- Vahter, E. (2008). Kunstitegevused. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 247—255). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Vahter, E. (2010). Väärtustades last ja kunsti. M. Veisson (Koost), *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatust lasteaias* (lk 63—73). Tartu: AS Pakett.
- Vihalemm, T. (2014). Vaatlus. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/vaatlus>
- Villems, A., Kusmin, M., Peets, M-L., Plank, T., Puusaar, M., Pilt, L., Varendi, M., Sutt, E., Kusnets, K., Kampus, E., Marandis, T., & Rogalevitš, V. (2012) *Juhend kvaliteetse õpiobjekti loomiseks*. Külastatud aadressil http://www.innovatsioonikeskus.ee/sites/default/files/kvaliteedim%C3%A4rk/FINAL_JuhendKvaliteetseOpiobjektiLoomiseks.pdf
- Villems, A., Aluoja, L., Pilt, L., Naulainen, M-M., Kusmin, M., Rogalevitš, V., & Tokko, U. (2015) *Digitaalse õppematerjali loomise soovitused. Juhend digitaalse õppematerjali autorile*. Külastatud aadressil <http://oppevara.hitsa.ee/kvaliteet>
- Virkus, S. (2010). Infokäitumise, info hankimise ja otsingu ning infopädevuse uurimise meetodid. Külastatud aadressil: http://www.tlu.ee/~sirvir/Infootsingu%20teooria/Infokaitumise,%20info%20hankimise%20ja%20otsingu%20ning%20infopadevuse%20uurimise%20meetodid/induktsioon_ja_deduktsioon.html
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil: http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisa 1.

Lapsevanema nõusolekuleht video salvestamiseks

Palun Teie nõusolekut Teie lapse osavõtuks näidistegevusest ja luba salvestuse avalikuks kasutamiseks hariduslikus kontekstis.

Videosalvestus tehakse x- lasteaia. Salvestust kasutatakse näidisvideona ja avaldatakse internetis. Salvestatud musta materjali säilitatakse kuni bakalaureusetöö kaitsmiseni ning seejärel kustutatakse.

Teie ja teie lapse nõusolek tegevuse salvestamiseks ja salvestuse avalikuks kasutamiseks ei ole siduv. Teil on õigus alati ümber mõelda ja oma avaldamisluba tagasi võtta.

Olen nõus, et minu laps osaleb salvestatavas näidistegevuses ja et salvestuse põhjal, milles minu laps osaleb, tehakse õppevideo, mis on avalikult kättesaadav hariduslikus kontekstis.

Kõigi küsimustega võib nii enne salvestust kui ka hiljem pöörduda Kädi Sirel'i poole (xx.xx@gmail.com).

Lapsevanema nimi ja allkiri

Kuupäev

Lisa 2.

Esimese intervjuu kava

Intervjuu korraldusliku poole ja õiguste kireldamine

Õpiobjekti eesmärgid

1. Kui arusaadavad on õpiobjekti eesmärgid?
2. Kuidas hindate eesmärkide täidetavust?

Õppematerjal

1. Kui oluliseks peate õpiobjektis käsitletud teemasid?
2. Kui arusaadav oli õpiobjektis käsitletud materjal?
3. Milliseid uusi teadmisi õppematerjalist saite?
4. Milliseid teemasid tuleks põhjalikumalt käsitleda?
5. Milliseid teemasid tuleks juurde lisada?

Õppevideo

1. Kuidas hindate video ~~otstarbekust~~ vajalikkust?
2. Kuidas aitab video õpiobjekti materjali omandada?
3. Mida muudaksite õppevideo juures?
4. *Kuidas täiendavad tekst ja video teineteist?*

Ülesehitus

1. Kui loogiline on teie jaoks õpiobjekti ülesehitus?
2. Mida muudaksite ülesehituses?
3. Kui lihtne oli Teil õpiobjekti kasutada?

Õpiobjekti test

1. Kuidas hindate testi sobivust õpiobjekti?
2. Millist tagasisidet testist saite?'
3. Kuidas aitab test teil materjali kinnistada?
4. Kas testis valmistas mõni küsimus raskusi? Milline?

Üldine hinnang õpiobjektile

1. Mida peate selle õpiobjekti tugevuseks?
2. Milles näete õpiobjekti nõrkusi?
3. Millistes osades (praktiline, teoreetiline) võiks teha muudatusi?
4. *Millest tundsite õpiobjektis puudust?*
5. *Mis aitaks õpiobjekti paremaks muuta?*
6. Kuidas kasutate õpiobjektist saadud teadmisi oma töös?

7. Milliseid soovitusi õpiobjekti parendamiseks veel annate?

Tänamine

Intervjuust kirjaliku versiooni pakkumine.

Lisa 3.

Teise intervjuu kava

Tegevuse ettevalmistus

1. Kuidas tegevuseks valmistusite?
2. Kui palju erines see tegevus Teie tavapärasest õpetamistööst?
3. Millistele õpiobjekti osadele mõtlesite tegevuse planeerimisel?
4. *Milliseid uusi teadmisi rakendasite tegevuse ettevalmistamisel?*

Õpiobjekti toel läbiviidud tegevus

1. Mida loete tegevuse puhul õnnestunuks?
2. Kas on midagi, mis nii hästi ei õnnestunud? Mis?
3. Millele pöörasite enim tähelepanu?
4. Milliseid õpiobjektist saadud uusi teadmisi rakendasite *tegevuse läbiviimisel?*
5. *Kuidas aitas õpiobjekt tegevust läbi viia?*

Hinnang õpiobjektile

1. Millist rolli mängis ettevalmistusel ja tegevuse läbiviimisel õpiobjekt?
2. Milline on Teie hinnang õpiobjektile pärast tegevuse läbiviimist?
3. Milliseid soovitusi annate pärast tegevuse läbiviimist õpiobjekti täiendamiseks?

Tänamine.

Intervjuust kirjaliku versiooni pakkumine.

Lisa 4.

Vaatlusleht

Vaatlusleht

1. **Vaatleja:**
2. **Vaatluse kuupäev:**
3. **Vaatluse algus ja lõpp:**
4. **Vaatluses osalevad:**

Kasutatavad vahendid ja materjalid

.....
.....

Lapse istumisasend

1. Selg sirge
2. Jalad põrandal
3. Käed vabalt laual
4. Muu

Märkused lapse istumisasendi kohta

.....
.....
.....

Pintslihoid

Korrekne.....

Märkused.....
.....

Valgus

Lapse asetus lauas.....
.....

Märkused õpetaja tegevuse kohta

.....
.....

Märkused lapse tegevuse kohta

.....
.....

Märkused töövõtete kohta

.....
.....

Lisa 5.

Lapsevanema nõusolekuleht vaatlustegevuses osalemiseks

Lugupeetud lapsevanem!

Mina olen Kädi Sirel, Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava 3.aasta tudeng ning käesolevaga palun Teie nõusolekut Teie lapse osalemiseks vaatlustegevuses, mis on osa minu kirjutatavast bakalaureusetööst, mille pealkiri on „Õpiobjekt õpetajale seitsmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamiseks”. Minu töö eesmärgiks on välja töötada õpiobjekt, mida saaksid lasteaiaõpetajad kasutada vasakukäelise seitsmeaastase lapse maalimise juhendamiseks.

Uurimise käik sisaldab endas vaatlustegevust, kus koolieelse lasteasutuse õpetaja viib Teie lapsega läbi maalimistegevuse. Vaatlust viin läbi üksinda. Ühtegi salvestusmeetodit vaatluse ajal ei kasutata. Samuti ei avalikustata lapse ega lasteaia nime. Andmed, mida vaatluse ajal kogun, ei kuulu avalikustamisele ning on kasutamiseks ainult minule.

Lisaküsimustega võib kirjutada minu meiliaadressile xxx.xxx@gmail.com.

Olen nõus, et minu laps.....osaleb vaatlustegevuses.

Lapsevanema allkiri:

Kuupäev:

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kädi Sirel,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Õpiobjekt õpetajale seitsmeaastase vasakukäelise lapse maalimise juhendamiseks“, mille juhendaja on Irja Vaas,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kädi Sirel
20.05.2019